Ministerie van Financiën

TER BESLISSING
Aan
de staatssecretaris van Financiën – Fiscaliteit en Belastingdienst

Directie Algemene Fiscale Politiek

Persoonsgegevens

nota

Boodschappen en grenseffecten

Datum
26 mei 2023

Notanummer
2023-0000151529

Bijlagen
1. Kamerbrief boodschapp

Aanleiding

In het commissiedebat over grenseffecten van 15 februari jl. heeft u toegezegd om mogelijkheden te verkennen om een breed onderzoek te doen naar boodschappen en grenseffecten. In de bijlage is een brief aan de Tweede Kamer opgenomen met de resultaten van deze verkenning. Daarnaast informeert u de Tweede Kamer met deze brief over de toezegging inzake het bespreken van een mogelijke bandbreedte voor accijnstarieven op brandstof met de buurlanden. Ook komt u met deze brief terug op de leefbaarheid in de grensregio in relatie tot het aanstaande verbod op verkoop van tabak in supermarkten. Met deze nota vragen we uw akkoord op verzending van bijgevoegde brief.

26.06.23

Beslispunten

- Bent u akkoord met de conclusie van de brief dat het Kabinet niet voornemens is om aanvullend onderzoek te doen naar boodschappen en grenseffecten?
- Bent u akkoord met het verzenden van bijgevoegde brief aan de Tweede Kamer? Zo ja, dan graag de brief ondertekenen.
- Graag uw akkoord voor het openbaar maken van de voorliggende nota, conform de beleidslijn Actieve openbaarmaking nota's. Omlijnde delen worden voorafgaand aan openbaarmaking onzichtbaar gemaakt.

ja
ja
ja

Kernpunten

Een breed onderzoek naar boodschappen grenseffecten

- Naar aanleiding van de toezegging om te verkennen welke mogelijkheden er zijn voor een breed onderzoek naar boodschappen en grenseffecten zijn in de afgelopen perioden gesprekken gevoerd met EZK, BZK, het CBS, ITEM van de universiteit van Maastricht en het onderzoeksbureau GFK over een breed onderzoek naar boodschappen en grenseffecten.
- Uit deze gesprekken volgt dat er al veel informatie beschikbaar is. Zo doen verschillende regio's periodiek koopstromenonderzoeken. Uit de koopstromenonderzoeken van 2019 in Limburg en Oost-Nederland en 2021 in Noord-Brabant volgt dat Belgen en Duitsers meer in Nederland besteden dan andersom. Er is daarom geen aanleiding om te veronderstellen dat er op dit vlak sprake is van een urgent probleem in de grensregio's.
- Daarnaast is een aantal onderzoeken gepland, waaronder een studie van de Universiteit van Maastricht die kijkt naar de effecten van de grenssluiting bij

covid-19 op het boodschappengedrag. Tot slot volgt dat de mogelijkheden tot aanvullend onderzoek beperkt zijn.
- Daarom is de conclusie dat het kabinet niet voornemens is om aanvullend onderzoek te doen naar boodschappen en grenseffecten.

Overige toezeggingen
Bespreken bandbreedte brandstofaccijns met buurlanden
- Naar aanleiding van de toezegging om een bandbreedte binnen de brandstofaccijns met de buurlanden te bespreken is ambtelijk verkend binnen de Benelux en Duitsland of interesse bestaat voor een bandbreedte. Zowel de Benelux als Duitsland hebben aangegeven geen behoefte hieraan te hebben.
- Op 19 juni heeft u gesproken met uw ambtsgenoot in Berlijn over onder andere de brandstofaccijns en grenseffecten. Uit deze gesprekken bleek dat er voor Duitsland geen behoefte was om de bandbreedte verder uit te diepen.
- Verder hebben we in de Benelux en met DE besproken dat we elkaar blijven informeren over wijzigingen in accijnstarieven op brandstof zodra daarover politiek is beslist, zoals we dat nu ook al doen.

Leefbaarheid in verband met aanstaand verbod op verkoop tabak in supermarkten
- Aan de Tweede Kamer is toegezegd om contact te hebben met VWS over de gevolgen van het verbod op tabak in supermarkten voor de leefbaarheid in de grensregio. Het verbod op de verkoop van tabak in supermarkten kan een effect hebben op de economische weerbaarheid van supermarkten in met name kleine kernen, maar het kabinet weegt het belang van de volksgezondheid en het beschermen van jongeren tegen tabak zwaarder mee.
- Het verbod zal door stasVWS op korte termijn middels een AMvB naar de TK worden toegezonden. In de toelichting bij de maatregel zal nader worden ingegaan op de leefbaarheid van deze maatregel.

Toelichting

Bestaand onderzoek naar boodschappen en grenseffecten

- Verschillende regio's doen periodiek koopstromenonderzoeken waar grenseffecten rond boodschappen onderdeel van uitmaken. Hierin wordt gekeken naar de ontwikkeling van het winkelaanbod en horeca/leisure aanbod, de winkeldichtheid en het boodschappengedrag.
- Uit de koopstromenonderzoeken van Oost-Nederland en Limburg van 2019 en Noord-Brabant van 2021 volgt dat Belgen en Duitsers meer in Nederland besteden dan andersom. Daarnaast volgt dat voor de Nederlandse consument vooral wat het dichtst bij huis is leidend is bij het doen van dagelijkse boodschappen en de aanwezigheid van specifieke winkels leidend is voor het doen van niet dagelijks boodschappen, zoals kleding.

Onderzoeken in de planning relevant voor boodschappen en grenseffecten

- Het ministerie van EZK laat een onderzoek uitvoeren naar de reikwijdte van territoriale leveringsbeperkingen in Nederland.
- De universiteit van Maastricht gaat een onderzoek doen naar redenen voor prijsverschillen tussen identieke producten tussen landen.
- Daarnaast is de universiteit van Maastricht een onderzoek aan het opzetten waarin onder andere gekeken wordt naar effecten van de grenssluiting op boodschappengedrag in de Nederlands-Duitse grensregio's.

Mogelijkheden tot aanvullend onderzoek

- De mogelijkheden voor aanvullend onderzoek zijn beperkt.
- Aan twee Nederlandse banken is gevraagd of het mogelijk is om onderzoek naar grenseffecten en boodschappen te doen op basis van pintransacties. De banken hebben aangegeven dat dit ingewikkeld is en dat er ook juridische vragen spelen rondom het gebruik van deze data voor dit soort doeleinden.
- Het CBS ontvangt transactiedata van supermarkten. Maar of deze data geschikt is om de grensregio te onderscheiden van het binnenland moet nader onderzocht worden en ook hierbij is de vraag of dit soort onderzoek juridisch mag met deze data.
- BZK, EZK en SZW kijken met het CBS, in samenwerking met de centrale statistiekbureaus uit Vlaanderen, Nedersaksen en Noordrijn-Westfalen naar de mogelijkheden voor het op meer structurele basis verzamelen van grensstatistieken met gebruik van het al bestaande open source data portaal. Op dit moment richt dit data portaal zich met name op de arbeidsmarkt. In de toekomst zou hier mogelijk ook andere data over de grensregio's aan toegevoegd kunnen worden. Een optie die wel op korte termijn zou kunnen is het uitzetten van een onderzoek bij een onderzoeksbureau wat de beschikking heeft over datapanels rondom aankopen in supermarkten. Maar gezien de uitgebreide koopstromenonderzoeken die regio's zelf doen is de toegevoegde waarde daarvan beperkt.

Overige toezeggingen

Bespreken bandbreedte brandstofaccijns met buurlanden

- Tijdens het commissiedebat grenseffecten hebt u toegezegd om met buurlanden te spreken over het concept van een bandbreedte voor accijnstarieven op brandstof. Een bandbreedte houdt een maximaal verschil tussen de buurlanden in.
- Op ambtelijk niveau zijn we gesprekken aangegaan met BE en DE over een mogelijke bandbreedte voor accijnstarieven op brandstof. In dit kader hebben

we ook gesproken over het beter en tijdig informeren van elkaar over wijzigingen in accijnstarieven op brandstof.

- Een dergelijke bandbreedte heeft mogelijk impact op ons budgettaire beleid en klimaatbeleid. Met een bandbreedte maken we ons immers meer afhankelijk van het beleid op voornoemde twee gebieden van onze buurlanden.
- Voor het behalen van de klimaatdoelen van het kabinet in het mobiliteitsdomein is het van belang dat de accijnstarieven op brandstof weer omhoog gaan naar het niveau van voor de verlaging.
- Wat betreft het beter en tijdig informeren hebben we in Benelux verband en met DE afgesproken dat we elkaar blijven informeren over wijzigingen op het gebeid van accijnstarieven op brandstof zodra daar politiek over is besloten, zoals we dat nu ook al doen. Voornemens communiceren we niet omdat die onzeker zijn.

Leefbaarheid in verband met aanstaand verbod op verkoop tabak in supermarkten
verkoop tabak in supermarkten en leefbaarheid

- Tijdens het commissiedebat grenseffecten hebt u toegezegd om met VWS te spreken over de leefbaarheid in relatie tot het aanstaande verbod op de verkoop van tabak in supermarkten.
- Het verbod op verkoop van tabak in supermarkten zal op korte termijn door stasVWS middels een AMvB aan de TK worden toegezonden. In de toelichting bij deze maatregel zal specifiek worden ingegaan op de leefbaarheid van deze maatregel.
- Het verbod kan weliswaar een effect hebben op economische weerbaarheid van supermarkten in met name kleine kernen, maar het kabinet weegt het belang van de volksgezondheid en het beschermen van jongeren tegen tabak zwaarder mee.
- Ten aanzien van de leefbaarheid wordt opgemerkt dat het kabinet zich onverminderd blijft inzetten voor het behouden en verbeteren van de brede welvaart in de vorm van Regio Deals.
- De volksgezondheid maakt ook deel uit van de leefbaarheid en brede welvaart.

Communicatie
Bij deze brief wordt geen proactieve communicatie voorbereid. Eventuele publicaties nav deze brief worden gemonitord.

Politiek/bestuurlijke context
Niet van toepassing

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden
Niet van toepassing.